



**MINISTERIEEL BESLUIT HOUDENDE
VASTSTELLING VAN EEN ONTWERP VAN LIJST VAN VOOR BESCHERMING
VATBARE MONUMENTEN, STADS- EN DORPSGEZICHTEN**

**DE VLAAMSE MINISTER VAN BINNENLANDSE AANGELEGENHEDEN,
CULTUUR, JEUGD EN AMBTENARENZAKEN,**

Gelet op het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten, stads- en dorpsgezichten, gewijzigd bij decreten van 22 februari 1995 en 8 december 1998;

Gelet op de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, gewijzigd bij bijzondere wet van 8 augustus 1988, inzonderheid artikel 6, § 1, I, 7 ;

Gelet op het besluit van de Vlaamse regering van 10 juni 2003 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse regering, gewijzigd bij besluit van de Vlaamse regering van 29 augustus 2003;

BESLUIT :

Artikel 1. Het ontwerp van lijst van de volgende voor bescherming vatbare monumenten, stads- en dorpsgezichten, wordt vastgesteld overeenkomstig de bepalingen van het decreet van 3 maart 1976, gewijzigd bij decreten van 22 februari 1995 en 8 december 1998:

Wegens de historische, sociaal-culturele en volkskundige waarde:

- als monument:

Sint-Stephanuskerk, ommuurd kerkhof en toegangstrap, gelegen te Heers (Batsheers), Norbertijnenlaan(Batsh.) ;

bekend ten kadaster:

Heers, 2e afdeling, sectie A, perceelnummer(s) 129, 130A.

Wegens de historische en sociaal-culturele waarde:

- als monument:

gesloten hoeve met donjon en aansluitende tuin met kastanjeboom, gelegen te Heers (Batsheers), Batsheersstraat(Batsh.) 4;

bekend ten kadaster:

Heers, 2e afdeling, sectie A, perceelnummer(s) 133G, 133K, 133L, 133M.

Wegens de historische, sociaal-culturele en volkskundige waarde:

- als monument:

U-vormig hoevetje met aan straatzijde door hekwerk afgesloten erf, gelegen te

Heers (Batsheers), Batsheersstraat(Batsh.) 17;
bekend ten kadaster:
Heers, 2e afdeling, sectie A, perceelnummer(s) 143E.

Wegens de historische, sociaal-culturele en volkskundige waarde:
- als monument:
L-vormige hoeve met voorerf, gelegen te
Heers (Batsheers), Batsheersstraat(Batsh.) 28, 30;
bekend ten kadaster:
Heers, 2e afdeling, sectie A, perceelnummer(s) 100F, 100P(DEEL), 101C(DEEL).

Wegens de historische, sociaal-culturele en volkskundige waarde:
- als monument:
gesloten hoeve van 1799, gelegen te
Heers (Batsheers), Batsheersstraat(Batsh.) 35;
bekend ten kadaster:
Heers, 2e afdeling, sectie A, perceelnummer(s) 166C.

Wegens de historische, sociaal-culturele en wetenschappelijke waarde:
- als monument:
kasteelhoeve en kasteelsite de Montferrant, gelegen te
Heers (Batsheers), de Montferrantstraat(Batsh.) 2;
bekend ten kadaster:
Heers, 2e afdeling, sectie A, perceelnummer(s) 190G, 198E, 198F.

Wegens de historische en sociaal-culturele waarde:
- als dorpsgezicht:
dorpskern en landelijke omgeving van Batsheers, gelegen te
Heers (Batsheers), Batsheersstraat(Batsh.) ; Norbertijnenlaan(Batsh.) ;
bekend ten kadaster:
Heers, 2e afdeling, sectie A, perceelnummer(s) 100L, 100P(DEEL), 101C(DEEL), 107F,
108H, 115B, 115D, 115E, 116H/2, 118D, 120W2, 120X2, 120Y2, 121A, 121B, 134S, 134T,
134V, 135B, 135C, 135D, 139D, 139G, 141L, 142F, 147E, 148G, 150G, 150H, 153G, 153M,
154R, 154S, 157H, 159E, 162K/2, 163C, 177V, 463D, 463F, 463L, 463N, 486A, 93D, 95E,
97D.

Wegens de historische, sociaal-culturele en wetenschappelijke waarde:
- als dorpsgezicht:
omgeving van kasteelhoeve en kasteelsite de Montferrant, gelegen te
Heers (Batsheers), de Montferrantstraat(Batsh.) ;
bekend ten kadaster:
Heers, 2e afdeling, sectie A, perceelnummer(s) 188C, 192A, 197A, 200D, 202A.

Art. 2. Het algemeen belang dat de bescherming verantwoordt, wordt door het gezamenlijk voorkomen en de onderlinge samenhang van de volgende intrinsieke waarden gemotiveerd:

Historische, volkskundige en socio-culturele waarde van Sint-Stephanuskerk, kerkhof en trap:

De Sint-Stephanuskerk werd gezamenlijk met de reeds als monument beschermde pastorij van Batsheers opgetrokken in 1727-28, ter vervanging van een ouder gebouw, waarvan enkel de huidige basis in silex en kalksteen een gerecupereerd restant zouden kunnen vormen. In de kerk en op het kerkhof bleven daarbij 17de-eeuwse en latere grafstenen en kruisen bewaard, die getuigen van de historiciteit van de site en de intense verwevenheid ervan met het dorp. Het kerkgebouw zelf behield zijn oorspronkelijke verschijningsvorm in een sobere 18de-eeuwse, classicistische stijl. Een wapenstein van abt Frederic Van de Panhuysen accentueert de banden met de norbertijnerabdij van Averbode, die vanaf 1416 het kerkelijk patronaatsrecht en de tienden van Batsheers in handen had en nog tot 1833 de dorpspastoors leverde. Kerk- en pastorij-site horen niet alleen historisch en stilistisch samen, maar vormen ook een samenhangend en beeldbepalend geheel, het letterlijke en figuurlijke centrum van het dorp.

Historische en socio-culturele waarde van gesloten hoeve met donjon en tuin met tamme kastanje:

De hoeve wordt al in zijn gesloten constellatie weergegeven in de 17de-eeuwse eigendomsatlas van de abdij van Averbode (1650-1680), maar het complex is veel ouder, blijkens een goed bewaarde donjon, drie bouwlagen hoog opgetrokken in breuksteen (voornamelijk silex), met een gave zuidgevel, waarin de consoles van de oorspronkelijke dakconstructie bewaard bleven, en een goed bewaarde derde bouwlaag met de oorspronkelijke venstertjes (het oostelijke nog met flankerende vensterbankjes aan de binnenzijde) en restanten van het oorspronkelijke interieur (sporen van een schouw tegen de oostelijke wand en een gotisch getinte nis met driepasmotief in de noordelijke wand). De toren werd enigszins aangepast aan de stijl van de hoeve, die doorheen de 19de en 20ste eeuw herhaaldelijk werd verbouwd en aangepast, zonder evenwel wezenlijk de basisstructuur en volumetrie van het oude complex te hebben aangepast.

Het complex is beeldbepalend ingeplant aan de rand van het dorp, en wordt omgeven door een gedeeltelijk ommuurde, gedeeltelijk omhaagde tuin, waarin vooral een monumentale, solitaire tamme kastanje het vermelden waard is.

Historische, volkskundige en socio-culturele waarde van U-vormige hoeve Batsheersstraat 17:

De hoeve wordt behoudens een achterwaartse uitbreiding al in zijn huidige, U-vormige constellatie weergegeven op de Ferrariskaart (1771-77), en behield een 18de-eeuwse verschijningsvorm als baksteenvolume met getoogde muuropeningen in kalkstenen omlijsting met sluitsteen, de deur met neuten en deurkalf, de vensteromlijstingen met sponningbeloop. Het complex, bestaande uit een woonhuis en stalvleugel omheen een erf met mestvaalt, behield pittoreske details als de bepleistering van erfzijde- en straatgevels en ijzeren hekwerk dat de open straatzijde van het erf afsluit. De hoeve is beeldbepalend ingeplant op een straathoek en vormt als voorbeeld van een eenvoudiger boerderijtype een authentiek en representatief onderdeel van de dorpskern van Batsheers, die in de loop der eeuwen goed zijn oorspronkelijke structuur en omvang wist te behouden.

Historische, volkskundige en socio-culturele waarde van L-vormige hoeve Batsheersstraat 28-30:

De hoeve wordt al weergegeven op de Ferrariskaart (1771-77), toen nog U-vormig met open rechterflank, maar was in de *Atlas der Buurtwegen* (1840-44) al geëvolueerd tot L-vorm door het verdwijnen van de straatvleugel. De linkervleugel behield een laat-18de- tot vroeg-19de-eeuwse verschijningsvorm, als baksteenvolume met rechthoekige

muuropeningen in vlakke kalkstenen omlijsting. Het voorste gedeelte van de vleugel, al vanaf de *Atlas der Buurtwegen* weergegeven als een afzonderlijke eigendom, kreeg in de latere 19de eeuw een sierbeploistering. De achtervleugel werd in een later stadium versteend.

Het complex, gevormd door een woonhuis en stal, bleef als hoeve herkenbaar en vormt als voorbeeld van een eenvoudiger boerderijtype een authentiek en representatief onderdeel van de dorpskern van Batsheers, die in de loop der eeuwen goed zijn oorspronkelijke structuur en omvang wist te behouden.

Historische, volkskundige en socio-culturele waarde van gesloten hoeve Batsheersstraat 35:

Blijkens een datumsteen boven de inrijpoort dateert de hoeve in kern uit 1799. Het complex wordt al als gesloten weergegeven in de *Atlas der Buurtwegen* (1840-44), maar linker- en achtervleugel werden in de tweede helft van de 19de eeuw nog verbouwd. De laat-18de- tot vroeg-19de-eeuwse oorsprong wordt niet alleen bevestigd door de poort, maar ook door de stijl van het woonhuis (linkervleugel), een baksteenvolume met rechthoekige muuropeningen in vlakke kalkstenen omlijsting, de deur met deurkalf en latei met driuplied, de vensteromlijstingen met sponningbeloop. Het complex is beeldbepalend ingeplant op een straathoek, bleef ondanks herbestemming als hoeve herkenbaar en vormt als dusdanig een authentiek en representatief onderdeel van de dorpskern van Batsheers, die in de loop der eeuwen goed zijn oorspronkelijke structuur en omvang wist te behouden.

Wetenschappelijke, historische en socio-culturele waarde van kasteelhoeve en kasteelsite de Montferrant:

Het complex vormt het laatste restant van het kasteelgoed de Montferrant, dat een voorgeschiedenis heeft tot 1240 en geleidelijk verviel na het overlijden van Guillaume-Arnold de Montferrant, laatste telg van het geslacht, in 1682. De Ferrariskaart (1771-77) geeft het goed nog weer met een traditionele opperhof-neerhofstructuur met omgrachte partijen, en deze constellatie bestond nog in grote trekken in de *Atlas der Buurtwegen* (1840-44). Van het kasteel resten enkele 19de-eeuwse elementen, waarvan een torenachtig gebouw het belangrijkste is, die mogelijk op oudere structuren teruggaan; de omgevende site kan daarnaast nog belangrijke archeologische informatie bevatten.

De kasteelhoeve is bewaard als semi-gesloten complex, waarvan de rechter- en achtervleugel te associëren zijn met de L-vorm op de de Ferrariskaart. De andere vleugels worden weergegeven vanaf de *Atlas der Buurtwegen*. Enkel de achtervleugel (woonhuis) is nog duidelijk als 18de-eeuws te identificeren: een baksteenvolume met getoogde muuropeningen in kalkstenen omlijsting met sluitsteen, de deur met neuten en deurkalf, de vensteromlijstingen met sponningbeloop; de gevelstructuur verraadt de aanwezigheid van een opkamer. De overige hoevevleugels zijn in latere stadia verbouwd, en meer bepaald de straat- en rechtere vleugel zijn mogelijk versteende vakwerkstructuren. De linkervleugel (schuur) werd recenter heropgebouwd, maar omvat een mergelstenen gevelsteen met opschrift *I R D/A O/1737*, ook wel als *1787* te interpreteren.

Historische, volkskundige en socio-culturele waarde van dorpskern en landelijke omgeving van Batsheers:

Batsheers is altijd de structuur en proporties blijven behouden die al sinds de 17de-eeuwse eigendomsatlas van de abdij van Averbode (1650-1680) worden geregistreerd, met een concentratie van bebouwing ten noorden van de kerksite, aan weerszijden van de Batsheersstraat. De bebouwing is grotendeels authentiek: afgezien van de als monument weerhouden panden Batsheersstraat 17, 28-30 en 35, zijn er ook andere gebouwen, als

Batsheersstraat 8 en 19, alsook Kapelstraat 62, die weliswaar zijn aangepast, maar waarvan de huidige verschijningsvorm door historische voorgangers is geconditioneerd. Doordat een buffer van uitgestrekte, glooiende landbouwpercelen bewaard bleef, en de uitvalswegen niet wezenlijk zijn aangetast door uitwaaiende lintbebouwing, behield Batsheers een uitsgesproken dorps en geïsoleerd karakter. Het samenspel van bebouwing en landelijke omgeving is tot slot van een uitsgesproken beeldbepalende waarde.

Wetenschappelijke, historische en socio-culturele waarde van omgeving van kasteelhoeve en kasteelsite de Montferrant:

De onmiddellijke omgeving van hoeve en kasteelsite de Montferrant behoort mee tot de kern van het oorspronkelijke kasteelgoed, heeft als dusdanig een zeker archeologisch potentieel, en draagt los daarvan bij tot het beeld van een enigszins van de dorpskom geïsoleerd landgoed, dat daarbij zijn oorspronkelijke agrarische functionaliteit behield. Het geheel is tot slot van uitsgesproken beeldbepalende waarde.

Art. 3. Met het oog op de bescherming zijn van toepassing:

- A. De beschikkingen van het besluit van de Vlaamse regering van 17 november 1993 tot bepaling van de algemene voorschriften inzake instandhouding en onderhoud van monumenten en stads- en dorpsgezichten (Belgisch Staatsblad 10 maart 1994).

Brussel, 06-05-2004

Vlaams minister van Binnenlandse Aangelegenheden,
Cultuur, Jeugd en Ambtenarenzaken,



Paul VAN GREMBERGEN